

DeFKa Research SC

essayistisch platform voor transdisciplinair onderzoek

2021 / 04

SOUVENIR & RESIDU

INLEIDING

- 5 Souvenir en essentie
- 6 Residu en disseminatie
- 8 Senses, a Swiss Souvenir –A Conceptual Elucidation in Three Steps

ARCHIVERING

- 16 Aandenken, verblijfplaatsen, rest – *Gert Wijlage*
- 21 Tegen de onmacht van de kunst: het archief van Ruimte Morguen – *Peter Stuyck*
- 22 Een aantal bedenkingen bij het archief van Ruimte Morguen – *Marc Schepers*
- 27 Collectie > Souvenir & Residu – *DeFKa Research*

SOUVENIR & RESIDU

- 32 *Anthony Litjes*
- 36 *Chris Tlmmers*
- 38 *Erik van Maarschalkerwaard*
- 44 *Ellert Haitjema*
- 46 *Albert Van Der Weide*
- 50 *Anoushka van Velzen*
- 56 *Marlieke Overmeer*
- 60 *Berend Vis*
- 68 *Wim Hooghwinkel*
- 72 *Valerie van Leersum*
- 76 *Josephine Laurier*
- 80 *Andrea Stultiens*
- 88 *Vincent van Oss*
- 92 *Maurice Vanesch (Tist-Es)*
- 96 *Kitty Korver*
- 98 *Kees Koomen*
- 104 *Joost Post*
- 110 *Jeanny van Lieshout*
- 116 *Kunst/Werk*
- 124 *Peter Verboom*

PARALLEL

- 128 *MVRDVNHI*
- 130 *Public Spaces – De Waag*
- 132 *Paradise – Souvenir de Kortrijk*
- 134 *Kunst en creatieve industrie*
- 137 *The European Nomadic Biennial*
- 138 *Koorddansen in het Fries Museum*
- 139 *Studio Roosegaarde. Souvenir & residu & erfgoed*

INLEIDING

Aan het begin van de 20ste eeuw waarin Parijs een belangrijke rol speelde in artistieke voorhoedes, schilderde Kees van Dongen een scène uit een ballet getiteld Cleopatra. Hij noemde dat werk ‘Souvenir de la Saison d'Opéra Russe’.¹ In een bulletin beschrijft Jean Sutherland Boggs het als “Van Dongen's approach was arbitrary rather than descriptive, probably genuinely a recollection of the dance as the title he inscribed on the reverse of the canvas [...] suggests. It does seem to convey, however, the essence of that sensational ballet”.²

Hoe arbitrair kan een schilderij zijn? Heel erg. Zeker als ‘essentiële’ weergave van een zeer specifiek moment. Verderop in de beschrijving valt de term ‘nostalgie’. Er wordt daar vooral een dierbare herinnering mee bedoelt. In dit geval ook voor ons, als beschouwer 100 jaar later, een dubbele terugkeer naar een performance gezien door schildersogen.

DeFKa Research is in 2020 gestart met een nieuw magazine als opvolger van het podiummodel dat tot nu vorm heeft gekregen op diverse locaties en in diverse disciplines. Dit magazine behoudt evenwel de ruimtelijke pretentie door een mengeling van beeld, tekst, incidentele performances en lezingen. Uitgangspunt is de collectie die DeFKa sinds 1994 heeft verworven en bestaat

Souvenir en essentie

uit 2D- en 3D-objecten, zoals tekeningen, schilderijen, kleine sculpturen alsmede literatuur, films en ‘souvenirs’. De première in de vorm van een openbaar evenement in april 2020 heeft geen doorgang gevonden in verband met de coronaregels, evenals de publieke presentatie van het tweede en derde nummer. Wel zijn eerste exemplaren van volgende uitgaven overhandigd aan burgemeester Marco Out en wethouder Cultuur Bob Bergsma van Assen, in november 2020, en aan Stripmaker des Vaderlands Herman Roozen en Siska Peeks van de Partij voor de Dieren in april 2021.

We hebben gekozen voor Archivering als leidmotief om aan de hand van de collectie de actualiteit van hedendaagse kunst te onderzoeken. Hier speelt mee, zoals in de eerste nummers besproken, het belang van de omgang met kunst en cultuur, met de doorwerking van de herinnering en het verleden in het heden en hoe de receptie op verschillende niveaus daar een eigen draai en uitleg aan geeft. We zijn kortweg benieuwd naar het veranderingsproces in de beleving en de veranderende waardering van kunst, objecten, ideeën, esthetiek en kunsttheorie. Dus ook, hoe gaan we om met ons archiefmateriaal? Om een paar voorbeelden te noemen.

In het eerste SC nummer over het thema ‘Montage’ publiceerden we 15 bijdragen in verschillende disciplines als fotografie, poëzie, theorie, over onder meer het archiveren van digitale kunst, toepassingen in het eigen oeuvre en werkproces, de relatie met film en technologie. Daaruit bleek vooral de aanwezigheid van het montage-principe in de actualiteit, met name in populaire media, met verrassende vervormingen in betekenis.

Het tweede SC nummer over ‘Iconen & Idolen’ bevatte 17 bijdragen. Opvallend was naast de verscherpte actualiteit van de thematiek ‘in de openbare ruimte’, de aandacht voor hetgeen we bovenal waardevol vinden. Zoals de focus op de persoonlijke en cultuurbepaalde toekenning van waarden in relatie tot feiten en normen. Hetgeen kan leiden tot een lyrisch-abstracte mythologie of een heel concreet voorstel tot herziening van icoongeachte onwrikbaarheid.

Het derde nummer over ‘Humor, Ironie & Parodie’ betrof een thema dat veel inzendingen opleverde waarvan we

Residu en disseminatie

er 24 plaatsten wat het tot een opmerkelijk ‘dik’ nummer maakte. De artikelen varieerden sterk in contextuele ernst. Van een historisch inhoudelijke analyse van het begrip Humor tot de presentatie van een enkele cartoon. Wat hierbij extra aandacht toevalt is de bemoeienis van een politieke dimensie die zich tegen het thema aanschuurt en het particuliere in de begripsvorming: het zoeken naar het verschil tussen de subjectieve en objectieve content van humoristische, ironische (ironiserende) en parodistische gebeurtenissen.

Het nu voorliggende vierde nummer heeft als hoofdthema *Souvenir & Residu*. Deze uitgave bevat 22 artikelen die zich bewegen tussen de parameters objectieve waarneming, abstracte herinnering en fetish. Naast de secties archivering en de thema-artikelen zijn mededelingen opgenomen die wij op korte termijn van informatief belang achten, met name op het gebied van onderzoek, kunst en wetenschap die een rol kunnen spelen in onze komende uitgaven.

Het thema van SC nr. 05 is ‘Decoratie, Ambacht & Design’ en verwijst naar weer een ander terrein binnen het hedendaags artistiek discours. Verschijningsdatum van dit nummer is april 2022.

Noten

1 Kees van Dongen, ‘Souvenir of the Russian Opera Season’, 1909, olie/doek, 54,2 cm x 65 cm. Bezit National Gallery of Canada, verworven 1966.

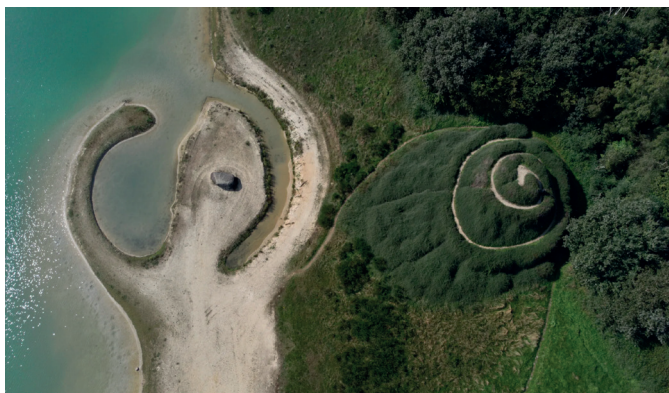
2 Van Dongen's *Souvenir de la Saison d'Opéra Russe*, 1909, by Jean Sutherland Boggs, Director, The National Gallery of Canada, Bulletin 11 (VI:1), 1968/2001, *Souvenir de la Saison d'opéra Russe*, 1909 Oil on canvas, 21 1/4 x 25 1/2 in. Inscription: Signed lower right; van Dongen; verso inscribed middle left: Ida Rubenstein; lower right. A. Parlova; lower left: *Souvenir de la Saison d'Opéra Russe*, - 1909. Het ballet werd uitgevoerd door Diaghilev's gezelschap met medewerking van onder meer Pavlova, Rubinstein, Nijinsky, choreograaf Fokine en muziek van verschillende Russische componisten. <https://www.gallery.ca/bulletin/num11/boggs1.html?>

Er schijnt een soort natuurwet te bestaan van replicatie en disseminatie die er voor zorgt dat door de focus op een bepaald thema dit thema (term of verschijnsel) zichzelf weet te herhalen en te verstrooien. Het verschijnsel duikt dan zomaar op in tamelijk gescheiden zones, waarbij je je toch afvraagt wat er zo bijzonder aan is en wat de verbindende factor zou kunnen zijn buiten jijzelf als lezer om. In korte tijd kom ik de term ‘residu’ tegen zonder er specifiek op zoek naar te zijn. Een directe maar oppervlakkige overeenkomst is dat de zones in dit geval literaire publicaties betreffen. In het ene geval gaat het om een artikel in *De Gids* nr.4 van dit jaar. Het nummer is gewijd aan Beuys vanwege het honderdjarige herdenken van zijn geboorte en het belang van zijn oeuvre. Van Berend Strik wordt een tweetal kunstwerken getoond van een met stof en draad bewerkte foto, gemaakt in het voormalige atelier van Beuys in Kleve. In een begeleidende tekst van Emily Kocken is aan het eind sprake van de volgende zinsnede: “De telefoon, een oudje. In de hoorn rust residu van conversaties - intieme, familiale, professionele. Het snoer uittrekkend zie je Beuys, pratend, discussiërend door de kamer”.

Op 9 oktober, in het NRC, lees ik een recensie van Wim Pijbes over landschapskunst naar aanleiding van de manifestatie *Into Nature*. Hij bespreekt het kunstwerk *Broken Circle/Spiral Hill* van Robert Smithson. Het is een werk uit 1971 en het bevindt zich in een zandafgraving bij Emmen. Na een ‘activistische’ inleiding merkt hij het volgende op: “Centraal ligt een reusachtige zwerfkei, een overblijfsel uit de voorlaatste ijstijd. Aanvankelijk moest Smithson niets hebben van de steen, maar gaan-

deweg maakte hij die onderdeel van zijn schepping. Als residu van de smeltende ijslaag die hier lang geleden het landschap mede vormgaf.”

Soms is er niks leukers dan de geest te laten uitwaaien. We komen al dichterbij huis. Hier in Drenthe ligt een Saaliaanse boodschap met een ver verleden van pakweg 150.000 jaar. Het door Pijbes als ‘entropisch’ omschreven landschap functioneert in zijn beleving als kunst met een moraal. Het residu kan dan effectief een kunstwerk zijn en ook verwijzen naar, althans gedeeltelijk, een toevallig - samengestelde - ethiek. Door een bepaalde ingreep, of juist het niet ingrijpen, wordt een geschiedenis bewaard, wordt experimenteel. Kunstobject en Cultuurhistorie.¹

Het visuele gewicht van die enorme zwerfkei weegt echter nauwelijks zwaarder dan de efemere rest van mogelijke gesprekken in het nabebeld van een oude, zwarte, bakelieten telefoon met een verdwaald snoer dat verdwijnt onder een tak met vogeltjes op gepaste afstand. Het residu is er ongetwijfeld, het is gezegd, het is beschreven, het heeft superpositionele kwaliteiten. Met dank aan een voorwerp dat frequent opgenomen moet zijn en als kunstwerk weerkeert, ingezet wordt als referent aan een mogelijke dialoog tussen kunst, kunstenaars en een specifieke plaatsbepaling. Een gedachtenexperiment met een eveneens landschappelijke karakter.²

Noten

1 Foto's van het werk van Robert Smithson zijn van Sake Elzinga, een fotograaf met werken in de collectie van DeFKa, weliswaar met een ander onderwerp (interieurs).

2 B.Strik, Zwischenstufen-resonantie, zwart, een lege hoek, De Gids nr 4, 2021. Afbeelding: bestikte c-print, mixed media.

Senses, a Swiss Souvenir – A Conceptual Elucidation in Three Steps

This article is DeFKa Research's contribution to SARN's Call to Conference 2021 - 2022 about 'Traversing Topologies: Imagining worlds and knowledge with/through artistic research'. Our contribution is 'not considered'. As such we declare this research document as a case study between souvenir and residue. The conference was meant to be held on September 25th 2021 but postponed to May 2022.

First some questions and answers:

1. is the topological method we proclaim up to his transversal task? (yes, maybe)
2. can we be objective in the sense of discriminating between work, play and social disposition? (no)
3. is there more substantial to tell then what we picture in this case (maybe, yes).

The whole story

1. Toponymic - what 's in a name
2. Topolocal - material sensitivity
3. Topological - intellectual accordance

Toponymic - what 's in a name

As an artists' initiative from Assen we could start of from an analysis of the name's origin. It probably stems from the word 'es' plural 'essen' which means an agricultural elevation in the landschap. It also may mean a tree, a deciduous tree from the olive family Oleaceae or a musical note, the tone "e" lowered by a semitone, or the abbreviation of the countryname Spain. The Latin root of Es even points to the basic notion of 'essence'.¹ Next to these historical toponymic references, there is a more topical explanation which places Assen even more in the center of a dynamic conversation: the translation of Assen in English is Axis, in Italian it is Asse. From there it is just a one-way to our attention concerning axiology.²

This analytic procedure is more than just an associative way of combining corresponding vocabularies. It points to a geographic interest, a soundscape particle and an international aspect. We claim the persuasion that from our point of view the concept of Assen as a centrifugal force operates in different parts of the world with similar drives and effects, probably recognizable by the following criteria: being a safeguarded nucleus, somehow slightly more accentuated than the surrounding immediacy. But each axis has a special local ring to it. For example, the closest corresponding geographies to Assen are the axis of Haus Assen in Germany and the town of Assens in Switzerland. Acting conform to the symposium's call, I quote: “- the relationships between positions of geo objects”, we propose to draw a relation between the different environments

which come close to the concept of Axis-denomination. And further we suggest as a hypothesis to transpose this concept to Luzern as a temporary derivative and nucleus in an active geographical triangle, tying in with Valois and Ticino as vertices of the artificial legs.

Topolocal - material sensitivity

All things are material. Perception is the way we connect to the world. The phenomenal sensations we acquire provide for the experiences which lead to a general discourse about esthetics. We choose three types of esthetic debate: the tactile, the hearing and smelling. You have noticed by now that we assumed the function of the visual already present. True, but the aspiration of a complete inner picture through touching, hearing and smelling could be considered valid. We try anyway to communicate sensations that will activate you in experiencing our topological scenario of the triangle LVT -Luzern, Valois, Ticino- compared to the triangle AME -Assen, Meppel, Emmen- we encounter in Drenthe, the Netherlands, where we come about the small forest of Klein Zwitserland, i.e. Small Switzerland. Of course we offer you on these three levels the peculiar, local, nuances we found during our research on these premises. This process resulted in three material types: the recipe of odor, the sound, the triangle, of which documentation is hereby shown.

1. The triangle or “the large, relatively stable trihedron which traverses and orients us” (Serres 1985/2016)

2. The odor or olfactic fluid consists of herbs and plants or Plantea: Crataegus or Hawthorn (Meidoorn) as the main influence and toptone, next to seconds Anthriscus sylvestris or Cow parsley (Fluitenkruid), Convallaria majalis (Lelietjes-van-dalen) and basic tones Juniperus communis (Jeneverbes), Eucalyptus, Salvia rosmarinus (roze-marijn), Laurus nobilis (Laurier).

3. The sound, an ambient noise or environmental sensitivity combining auditory shreds of forest sounds typical of this peatland region and highway N48 which connects directly Klein Zwitserland with Assen.

Topological - intellectual accordance

As we continue our conversation it might clear the ground to comment beforehand the obvious: that the word 'trian-

gle' contains the idea of "to try" which comes close to the literary form of "es-say". We perform research 'to say it', to identify observations which we collect via hearing, osmosis and tactile information.

These sensations of material substance are empirically detectable. We have to combine them with an intellectual effort to create meaning. To give a substance that can be a contribution to cultural communication and knowledge development. Nevertheless not forgetting that each part of the information has a local denomination, has a topological background or, in other words, comes into focus of a topological format or methodology.

Therefore we jump from the classic Aristotelian topologica to the modern interpretations and math applications. First of all there is L.E.J. Brouwer (1881-1966), who within the logics of topologica accentuated the role of intuition, becoming a subjective intuitionism, and philosophy of mind.³ Even to the extent that his views border at a spiritual level and the mystical. It is on the one hand incongruous with a scientific attitude but, as in our case as artistic researchers, a broadening of methodology. His way transcends the paradigmatic pitfall and demands an open eye for unexpected experiences. On top of that his interference with 'meaning' and the theory of signification and semiotics, turn his insights into fertile ones to compare with other topologists like Michel Serres and Eugenio d'Ors.

Of course we must mention the two lines of discourse which were dominant in modern philosophical discourse around the turn of the 20th century: the positivist scientific one and the individualist intuitional one.⁴

Serres (1930-2019) took a different road from all his previous knowledge supplies and choose a radical, topological individual, path. Via mathematics and philosophy he finally chooses to make his research public in a literary way. Explicitly ignoring all his former academic punctuation he writes about anything topical in a very subjective way without using the usual references. It is his topological method, constantly relating different aspects to find a unity of speech. Thereby discarding explicit unbridgeable dialectics and ever aiming at synthetic reasoning. His method is possibly to be defined more by his interest in contextual information than just his preference for a literary style. A context which is a metalevel from that of pure science, it is the urge to think and to draw a complete picture of cultural development that is an esthetic collection of scientific and mythological objectives. In fact he is combining social practice - pragmatics - mathematical scrutiny and philosophical discipline. In his essential book *Les cinq sens*, a volume that is very instructive in our story, he demonstrates via the five senses his topological method of gaining knowledge. One of his latest publications, *Petite Poucette*, conforms his moral guideline of promoting creative communication that is his fascination since the *Hermès triologie*.⁵

Communication is one of the vital topoi on which Serres and D'Ors share common ground. Eugenio D'Ors (1881-

1954) has had a lifelong career as a columnist for periodicals and magazines. He is the inventor of the so-called *Glosas*, short commentaries about topical issues which are published on a daily basis.⁶ As Serres he choose a literary style to release his views on society. His philosophical publications show a strong tendency to pragmatism, a theoretical current that especially in psychology circles seems to have been rising in popularity. The interesting thing is that he was aware of the necessity to overcome bold pragmatic conservatism to be able to innovate.⁷

Characteristic of his view is the pleading for a mutual influence of philosophy and daily life, or what could become 'a philosophy of practice' which comes close to the dual concept of 'art&life'. And because of its basic flexible, reflexive, nature, may also approach a practice of artistic research. The most pregnant of his early hypotheses is the idea of proclaiming a philosophy of work and play: "Ha de ser una filosofia humilde, cotidiana, usual. Viva, vivaz, vivible y vividera."⁸

History

Both Serres and D'Ors were at some time educated by Bergson. Both have a kind of vitalism in their philosophical genes. Both share this competence of stressing the complexity of meaning in the use of a language that must offer comprehensibility. Both have as Brouwer a penchant for the incongruity of science, humanities and metaphysical matter and are happy with it to make it work, to handle it as plausible unity. All three theoreticians connect rational, scientific epistemology to subjective interventions by means of what generally falls under 'intuition'. Aiming at truth and what supposedly is 'reality'.

Of course one must regard the intellectual background of the cultural era. The rising and emancipation of the individual around 1900 brings next to a lot of subjective theorizing - psychology and psychoanalysis - a social dynamic that brings theory and art in close contact to social movements. Like to-day. Historically the emancipation of the senses, personal feelings and interpretations, equates the rise and radical awareness in politics. Brouwer is in his inner circle of signification acquainted with people who have sympathies for communistic alternatives. Serres is admittedly a loner, but nevertheless 'un pacifiste engagé'. Eugenio D'Ors has consecutively very much sympathy for Catalanismo and Nationalism. The intrusion or acknowledgement of social involvement is predominant, then and nowadays.

These three people resourcefully inform us about how the sensory trajectory integrates with our intellectual and intuitive reasoning giving a special attention to what could be common or communal in 'common sense'. That which could and should easily be communicated by artistic research with its audience. The effectivity of the topological method and its successful transfer lies in the sharing of the knowledge of the topoi by agreeing on its essence and contextual significance. Thereby needing input from a variety of artistic and scientific disciplines including sociology and anthropology. Not forgetting the wisdom one

finds in nature and streetwise, in daily life.

Topology today's 'to do': extension of topical modes

Summarizing we have to consider how fluctuating our topological research as a method is. Is it more a research in a spatial sense, sensational and all that, more than deep investigations into a specific area? More associative than primary empiricism?

Our aim in this particular project is to transfer possibly relations and similitudes between certain environments in Switzerland and the Netherlands via the topos of a triangle which is definable by the senses and supported by topological theory. The result is a process containing smell, hearing and tactile/visual information. The triangle as a sensual format can be added and raised with different levels up to a pyramidal point, like the tip of a graphic pencil. The triangle is also a scheme which connects the project as a 1)the trihedronic sign with the 2)geographic triangle as the object and 3)you, our audience and interpreter. Extensions of the tripod concentrate on axis, landscape, meaning. On top of these we put the triad: id, Switzerland, common sense.⁹

Background theses: counterparts

Part of the essence of our project is the idea of creativity and esthetics as necessary to conquer a more complete view of the world. According to D'Ors view about esthetics: it is always the result of our actions.

The issue of the topologies as a methodology encounters an ambiguity which can be a nuisance as well as profitable. According to Serres it leans on a theory of knowledge that is defined by mixture, confusion and fluidity. But as such its information is also hard to knock down: a method is intrinsic a vast territorium. Same goes for the concept of axis, es and centrifugal forces. Essentialism is, philosophically speaking, discarding important side effects just as an overstressed use of analytics. The essentialism that we wish to make relatively prone is what has been known as 'the affective turn'. In other words the combined effort of rationalizations and sensational experiences, including bodily and political sensualities, to gain knowledge during artistic research. Research that cannot ignore the axiological incorporation of esthetical and ethical values.

The topological frame – we realize - within our triangle concerns as essentialia the presence of a fixed centre, like Assen and Luzern. Maybe we should be aware that the topological also offers possibilities to look at the margins for new experiences within its deformations. Insofar our project has a cultural denomination, it is of course linking art and society but not expressively politics. Nevertheless one could probably always find something social incorrect or historically uncanny. Any methodology, when exposed, could be interpreted wrongly or au contraire its sincere meaning and supposed application.

If we cite Eugenio D'Ors, it is because of his cultural valuable, literary and philosophical, contribution to our

topological research. We must however mention, as part of a decentralized fringe reasoning, that D'Ors occasionally has been qualified as a franquist citoyen or collaborator, especially during his service as Director of Fine Arts during the 1940-ties.

Personal information about the theorists of topological research we like to separate from their actual given content. But if it contributes to the geographical formation in the local background, one finds that Brouwer has been living and tutoring in Groningen, close to Assen. Serres grew up in the Cathar region in the South of France and D'Ors has been very active in Catalonië and Madrid. As for names dropping we left out very influential conceptualists like Mannoury, Whitehead, James and Peirce and limited as much as possible references to Bergson and Latour. Serres would have liked that, we presume.

Other counterparts: Welby, Weil, Zambrano

As a historic relating counterpart there is a different triangle of epistemological practice in stock. As mentioned in the beginning about Brouwer: "his interference with 'meaning' and the theory of significs and semiotics, turn his insights into fertile ones to compare with other topologists like Michel Serres and Eugenio d'Ors."

We suggest another triad to add to the pyramidal scheme, a scheme that is intrinsic to the theories involved, especially as published by Victoria Welby and her semiotic circle. (10)

To put the insights of Brouwer, Serres and D'Ors in a broader cultural format we need next to Welby to refer to Simone Weil and Maria Zambrano. It is Welby who is the source of the Dutch Signific Circle from which Brouwer got his influences. Victoria Welby inspired Brouwer as she had been the main influence on the Signifische Beweging. As a result of her profound interest in language, in what we intentionally mean with what has been said, she designed a method called Significs which uses a triad-formula to explain the workings of speech and might be honoured as a precursor of the more modern semiotic theories.

It is Simone Weil who inspired Serres as he confessed in the interviews with Latour. Her political activism seemed to have contributed to his own choice of pacifism. Also her esteem of beauty and mysticism as essential values became part of his vocabulary.

It is Maria Zambrano who is very consequent and standing out in her social engagement as well as in her formidable plea for a Poetic Rationalism as a methodical option concerning 'translation'. "Maria Zambrano's philosophy is poetic not only in style but also in content: She believes that poetic thinking is necessary in order to understand the deeper aspects of human existence. Her work can therefore be described as poetic philosophy".¹⁰

Common ground

That leaves as almost last item and reprise the item of language and how to relate to audiences assuming an adequate conceptual framework or at least a common sense.

It is well known that results of artistic research are not restricted to talks and paperwork, it is mostly the visual, hearing and performing which contribute to knowledge of the object. However how to communicate this kind of sensuous, sensational, sensible, accordingly embodied relations in its original affections? One probably needs always a transfer of information into another linguistic domain. A domain maybe yet unknown. It is thus not too farfetched to recapture the first questions and point again to the issue of 'translation' and what do we mean or suggest by naming things, calling up images, putting values on the spot.

The interest in the presence of a common sense understood as a form of mutual understanding, is therefore an assumption that needs to be confirmed in its meanings. (11) What is 'common' might be called a priority to find out in its concern about: "what is our common ground?"

And finally the 100.000 euro question: "What do we gain, what do we lose, in transferring information, in global transition".

Notes

1 History and Etymology for *esse*, Medieval Latin, from Latin, to be, exist. Entry "Esse", at Merriam-Webster.com, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/esse>. Accessed 27 Apr. 2021. Also, A) in scholastic philosophy 1: actual being, Existence 2 : essential nature : Essence. In Spanish and German *es* means it or it is. B) de word 'Es' is a homonym with, and used in modern Latin and the Freudian 'Id', or I.D., identification, idea. That is what makes research robust but at the same time might be its weakness: hard to leave alone and change views.

2 in French: *Axe*, in German: *Achse*.

3 L.E.J.Brouwer in Stanford Encycl. <https://plato.stanford.edu/entries/brouwer/>

"Dutch mathematician and philosopher who lived from 1881 to 1966. He is traditionally referred to as "L.E.J. Brouwer", with full initials, but was called "Bertus" by his friends. In classical mathematics, he founded modern topology by establishing, for example, the topological invariance of dimension and the fixpoint theorem. He also gave the first correct definition of dimension." Also: L.E.J. Brouwer – van Mystiek tot Wiskunde, Dirk van Dalen, 2013.

4 For an extensive conversation about these intellectual currents, read the famous interview/paper between Serres and Bruno Latour (1998), see list below: Literature

5 Michel Serres, *The Five Senses: A Philosophy of Mingled Bodies*, 1985/2008; a film portrait: <https://www.youtube.com/watch?v=eYcN4Q6yy-k>; Steven Connor, *Topologies*, Michel Serres and the Shapes of Thought, 2002." In Serres's work, topology is also connected with aspects of 'projective space', or space centred in the phenomenology of the subject, which typically involve questions of right and left, before and behind, above and below. Thus a triangle is topologically equivalent to a circle, a cube is topologically equivalent to a sphere and, less intuitively, perhaps, a doughnut is equivalent to a teacup and a two-holed doughnut to a teapot. Because topology is concerned with what remains invariant as a result of transformation, it

may be thought of as geometry plus time, geometry given body by motion.[...] But, no matter how abstract it may become, topology remains fundamentally bodily. One of the reasons for the persistence of topological thinking in Serres's writing may be that topology marks and maintains the meeting of abstract and concrete, the activities of analysis and the primary operations of touch and moulding."

General information: <https://christopherwatkin.com/>

2020/02/27/so-you-want-to-read-michel-serres-start-here/

6 Joan Cabó, review of Josep-Maria Terricabras (ed.), *El pensament d'Eugeni d'Ors*, Girona, Documenta Universitaria, 2010, in *Journal of Catalan Intellectual history*, Issue 3, 2012
Marta Torregrosa Puig, *Biography and bibliography of Eugenio d'Ors*: <http://dbe.rah.es/biografias/7365/eugenio-d-ors-y-rovira>

7 Eugenio d'Ors, *El secreto de la filosofía*, 73-74. Geciteerd in Nubiola, 1997; In 1914 publiceerde D'Ors een compilatie van Glosas onder de titel *La filosofía del hombre que trabaja y que juega*.

8 Jaime Nubiola, 1997, *La revolución de la filosofía en Eugenio d'Ors*: https://www.researchgate.net/profile/Jaime-Nubiola/publication/39657200_La_revolucion_de_la_filosofia_en_Eugenio_d%27Ors/links/0c960519efe5536cc5000000/La-revolucion-de-la-filosofia-en-Eugenio-dOrs.pdf?origin=publication_detail

9 Pieter Wisse made the significant Welby-triangle into a linguistic meta triadmodel. Zie ook noot 10) hieronder.

10 Pirjo Kukkonen, *Welby's Significs and Translation as Meaning in Process and Progress*, *Three modes of meaning-Sense, Meaning and Signification*, 2012; Pieter Wisse, *Victoria Welby's Significs meet the semiotic ennead*, 2003. If we had to reconsider our contribution to the Sarn Conference concerning topological methodology, we certainly would start out by focussing on this new triangle Welby, Weil, Zambrano. Zambrano citaat: philopractice.org/web/zambrano. She lived for a while in Switzerland.

11 Again it is D'Ors who provocatively boost this kind of sense, naming it 'seny'. Besides, there is the term 'commons', which refers to a public use and even in a political function aiming at a bottom-up movement to improve democratic decision making. For further research check Serres 1985/2016, pag.70-80, mentioning 'sensorium commune' as incorporating a healthy public opinion and identity extrapolating into shared geographies, communal feelings, embodiments. And of course Thomas Paine's *Common Sense*, 1776, about (American) independence and civic emancipation.

11bis) mores D'Ors.

Indeed, more D'Ors means mores. The fascination about research is its tempting winks into further corners of history to cover truths and its sources. When looking into D'Ors oeuvre it is unavoidable one confronts a relation between his Catalan endeavors, his Castillian career, his influence on franquist/fascist ideology and european ambitions. It is more than tempting, it is topical considering the political and moral issues of today. Is it possible to separate and to filter the ideas we find sensible, prolific and morally sane from its neighbouring concepts we despise, when they come with the same voice? From artists it is not unusual to honour them or as 'artist' or as 'a person', a

person who makes mistakes. Concerning D'Ors it is quite difficult but his work is definitely interesting when we overlook the thematic relations in all kinds of directions that concerns us. If however one adheres to the aspect of common sense, seny, including healthy ethics, the estimation turns critical and negative. Meaning that it is still recommendable to read and investigate his publications but his social attitude and choices in the light of his presumably positively meant literature, is very dubious and rejectable.

Naturally we have to consider in this picture the particular atmosphere in these days and the specific historic constellation of countries cruising around uncertainties before, during and after the first worldwar. It seems that everybody was looking for a way out, for regeneration, a new renaissance, for a national identity. An atmosphere that gave an enormous rise to subjective interpretations of reality as against the scientific positivism of the 19th century, resulting in intuitionism, mystic theorie and utopianism. Movements that were intellectual forces and supporting factors to the research of Brouwer, D'Ors and Serres.

Encores 3

A visual encore in case of lecture: Showing and elucidation of a print by Turner of the Gothard pass plus the comments of Serres about Turners' interpretation of clouds, scenery and such (1985). In this essay he stresses the change of a mechanical age into a new period of thermodynamics which Turner was the first to visually introduce and make imaginable.

As an extra informative claim to relational as well as utopian aspirations may serve a coherent comparison between the Walden Colony which Frederik van Eeden started in 1898-1907 in Bussum, the Netherlands, and the adventures known as the 'Cooperative vegetarian colony around Monte Verità, in Ticino, Switzerland, since 1900 and yet a conference site. Van Eeden is significant as intermediair between Welby and the Dutch Circle including Brouwer.

As another illustration of topological fact a photograph of the Mathematical Congress in Zürich in 1932 with Brouwer present with Harald Böhr at his left. Thanks to commons.wikimedia.org

Literature

Michel Serres, *Hermes, literature, science, philosophy*, ed. J.V.Harari & D.F.Bell, 1981, including ch.5, Turner Translates Carnot, p. 54-65.

Michel Serres, Bruno Latour, *Conversations on Science, Culture and Time*, translation Roxanne Lapidus, Ann Arbor, 1990/1995

Steve Brown, *A topology of the 5 senses*, Michel Serres, New Formations, 2011

Maria Zambrano, *Philosophy and Poetry*, 1939, translation D.Ohmans, 2008

Thomas de Groot, Sophie Bloemen, Jens Kimmel, Lysbet Dekker, *Leren van de toekomst: Commons en bestaanszekerheid in theorie en praktijk*, Stichting Commons Network/Novum, Amsterdam, 2021

Eugenio D'Ors, "Le résidu dans la mesure de la science par l'action", in Theodor Elsenhans (ed.), *Bericht Über den III Internationalen Kongress für Philosophie zu Heidelberg 1 bis 5 september 1908, 1909*, pp. 751-757 (Kraus reprint, Nendeln, Liechtenstein, 1974)

Nelson Orringer, *Intuition and Intelligence: On Bergson in Eugenio d'Ors*, in *Catalan Review*, December 1986

Sebastiaan Faber, interview with Andreu Navarra: "Eugenio d'Ors era fascista, Ortega y Gasset, no", *ctxt.es*, 2/9/2019 (orig. 19/12/2018)

Antonino González y Jaime Nubiola, *William James en Eugenio d'Ors*, *Anuario Filosófico* XL/2 (2007), pp. 413-433

José Ignacio Gracia Noriega, *Eugenio en portafil*, *Filosofía ligera al alcance de todos*:

<https://www.revistadelibros.com/articulos/eugenio-dors-diccionario-filosofico-portatil>

"Pudiéramos decir, pues, que D'Ors intentó una suerte de «novela filosófica», aunque para hacerla carecía de la ligereza, también del humor, de Voltaire; y cuando la «novela filosófica» se toma demasiado en serio a sí misma, no es novela y la filosofía que expone suele ser, más bien, material de contrabando. Aunque la narrativa de D'Ors, bastante explícita por lo demás, distaba mucho de ser «novela intelectual» a la manera de Aldous Huxley o Ramón Pérez de Ayala. D'Ors era un excelente ensayista y cuando se pueden escribir ensayos tan buenos como los suyos, no veo yo la necesidad de disfrazarlos de novelas o cuentos". 01/08/2000

ARCHIVERING

Aandenken, verblijfplaatsen, rest

Gert Wijlage

Het aanzetten tot denken aan. Een souvenir doet dat meestal of is als zodanig aangeschaft. Het geeft een relatie aan tussen een persoon, een plaats, een tijd, een herinnering. Maar die herinnering zit verstild in een object. Dat object kan de herinnering 'levend' houden. De vraag is dan voor wie. Is het mogelijk dat een object, het souvenir, de herinnering levend kan houden ten allen tijde voor een grote groep mensen? En is het object nog wel intact. Is het nog in staat om een bepaalde herinnering volledig te herinneren, te herplaatsen. Hoe groot is die plaats?

Wat bij het thema souvenir & residu nog meer opvalt dan bij de andere thema's, die we topoi noemen, is de inzet van onze waarneming. Wat wordt door ons gewaardeerd en om welke redenen. Wat wordt gezien, hoe werkt de esthetiek. Een residu kan immers slechts duiden op een soort restverwerking, het kan ook wiskundig geformuleerd een nieuwe uitkomst tot stand brengen: "Residuen worden verkregen door aftrekken uit te voeren. Het enige dat we moeten doen, is de voorspelde waarde van y aftrekken van de waargenomen waarde van y voor een bepaalde x. Het resultaat wordt een residu genoemd". Het kan ook verwijzen naar een numeriek systeem van moduli en integers.¹

Uithangbord

Weinig opzienbarend misschien, maar het denken en bewaren in en voor de herinnering maakt veel gebruik van uithangborden. Een topologisch afgeleide methodiek heeft het voordeel van het leggen van verbanden middels knooppunten, kruisingen, titels en soortgelijke uithangbord-relaties tot een experimenteel netwerk ontstaat. De schilder Ensor woonde boven de souvenirwinkel van zijn oom en tante en in dit pand, en ernaast, is nu een Ensormuseum gevestigd dat rond 2020 gerestaureerd zou moeten zijn. Het biedt nu waarschijnlijk een "interactief belevingscentrum" met authentieke Ensorsfeer en een be-

zoekersontvangst.² Er wordt wel eens geklaagd over het toenemend toerisme in de grotere steden, maar blijkbaar draagt het ook weer bij aan een internationale cultuur van ontmoetingen, herinneringen en memorabele verplaatsingen. Kennismaken met, of door middel van het aanschaffen van souvenirs uit, andere beschavingen verrijkt het reservoir aan contacten en constructieve relaties. Het uithangbord kan werken als mnemosynisch hulpmiddel, een trigger voor het geheugen en bemiddelaar in ons taalgebruik en conversatievermogen. Met andere woorden een 'pars pro toto'.

Hergebruik

Hoewel soms het souvenir smalend commentaar krijgt als ondergewaardeerd commercieel produkt kan het ook geserveerd worden als een relikwie en een fetishwaarde verkrijgen. De vingerkootjes van Galilei, de beentjes van Sint-Hildegard, je eerste gewisselde melktand. Voor het Musée d'Art et d'Histoire in Genève stelde Jakob Lena Knebl uit 650.000 objecten een expositie samen met onverwachte combinaties. "In my role as an artist-curator, I have a very personal approach to collections. Because of this, I can deconstruct the museum's canon of exhibiting. [...] I am interested in the identity of things, of materials and genres, etc. and how these become co-creators of our identities. My focus is the transformation process."³ Hoewel Knebl een ster is in het mixen van thema's gaat het in dit verband vooral om hoe dingen een plek krijgen. Hoe artefacten context genereren. Blijkbaar gebeurt dat door de dingen een identiteit toe te wijzen. Het staat ergens voor. Dit ergens voor staan is wat het souvenir en residue eigenwaarde geeft: het behoudt een idee. Deze aanname kan reden zijn voor een circulaire hypothese. De gedachte dat er altijd een overblijfsel zal bestaan dat wel of niet in aanmerking komt voor herwaardering, hergebruik, nieuwe inventies.

Nostalgie

In de redactionele inleiding wordt en passant de term 'nostalgie' gebruikt. De ambivalentie van kunsttaal gaat ook hier tol eisen. Een object wordt gearchiveerd en geactiveerd door bepaalde projecties. Kennisgefundeerd én emoties genererend. Souvenirs hebben vaak dat lijntje naar het 'onze', naar wat mij toebehoort of wat van nationale trots mag getuigen. Het driedubbele van de topoi souvenirs is dat het ook gebruikt kan worden voor a) een hopeloos verlangen, vergane glorie, de sentimenteel conservatieve tak van romantiek, of b) aanzet tot kritische herinnering, wilsbevestiging, startpunt voor vernieuwing of c) een begripsmatige synthese: souvenirs als letterlijk zijnde bewaringen met een tijdaanduiding die aanleiding